

Лінгвістичний аспект міміко-жестового мовлення в системі навчання та спілкування осіб з порушеннями слуху

Актуальним питання сучасної сурдопедагогічної науки та практики, що потребує глибокого теоретичного аналізу та експериментального вивчення, на сьогодні залишається: лінгвістика міміко-жестового мовлення осіб з порушеннями слуху, так як, саме, через призму розуміння структурно-функціональних характеристик можна здійснити повноцінне вивчення, оволодіння і забезпечити різновекторне функціонування в соціумі даної невербальної форми мовлення.

В різний час значна кількість вітчизняних та зарубіжних вчених (А. Басова, Р. Боскіс, Й. Гейльман, О. Гозова, О. Горлачов, А. Дашьян, Л. Дімскіс, Г. Зайцева, О. Земська, А. Зікеєв, С. Зиков, Р. Краєвський, Н. Морозова, Т. Розанова, Л. Фомічова, Р. Фрумкіна, М. Ярмаченко, М. Brennan, F. Grosjean, V. Hansen, J. Kyll, W. Stokoe, V. Woll та ін.) звертали увагу та здійснювали дослідження з багатьох напрямків даної проблеми [1, 2, 3], але досить часто науковий пошук ґрунтувався на основі опосередкованого рівня володіння міміко-жестовим мовленням як специфічною формою міжособистісної комунікації в середовищі осіб з порушеннями слуху.

Сучасна наука збагачена різноплановою гаммою теоретичних матеріалів та практичних досліджень, щодо невербальних форм спілкування, з лінгвістики, психолінгвістики, психології, сурдопедагогіки і сурдопсихології тощо, які засвідчують специфічність міміко-жестового мовлення в процесі його як вивчення, так і прикладного застосування в комунікативній діяльності осіб з порушеннями слуху. Серед різноманіття засобів спілкування, що є доступними особам з порушеннями слуху, провідним в процесі їх міжособистісних взаємин постає міміко-жестове мовлення [2, 3] внаслідок своєї доступності для сприймання і відтворення, спрощеності змісту і структури, а також специфічної функціональної приналежності. Саме тому, дослідження лінгвістичної складової міміко-жестового мовлення осіб з порушеннями слуху необхідно здійснювати на науково вивірених позиціях сучасної науки, зокрема, в процесі характеристики необхідно послуговуватися такими критеріальними компонентами, як:

По-перше, кінетикою як синтезом структури елементів жестових позначень слова, тобто жестів включно з їх структурою.

По-друге, семантикою як значеннєвою основою міміко-жестового мовлення. Тобто, кожна складова частина будь-якого жесту чи жестової фрази має певну значеннєву базу, що творяться на основі виокремлення характерологічної типової для спільноти осіб з порушеннями слуху характеристики, а також на основі власної синонімії міміко-жестового мовлення.

По-третє, лексикою як жестовим складом міміко-жестового мовлення, а саме кількісною характеристикою міміко-жестового мовлення, що на сьогодні

налічує, за різними даними, приблизно 4-5 тисяч жестів.

По-четверте, граматику як набором практичних правил та норм, що реалізуються в процесі творення жестових речень та словосполучень, зокрема морфологією як складовою структури творення жестових позначень слова та синтаксисом як складовим структури творення жестових словосполучень та речень.

Саме ці особливості кінетики, семантики, лексики, граматики, морфології та синтаксису й складають лінгвістичну основу міміко-жестового мовлення осіб з порушеннями слуху, а також можуть забезпечити розробку психолого-педагогічних та лінгвістичних підходів повноцінної характеристики структури міміко-жестового мовлення та вихідних теоретичних позицій функціонування даної невербальної форми мовлення.

Отже, так як міміко-жестове мовлення, як специфічна форма спілкування осіб з порушеннями слуху, виступає провідним в процесі міжособистісної комунікації в середовищі нечуючих та здійснює вплив на їх інтелектуальний розвиток і освіту, постає необхідність повноцінного дослідження проблеми умов функціонування міміко-жестового мовлення, що вирішується безпосередньо повноцінними психолого-лінгвістичними дослідженнями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Актуальні питання сурдопедагогіки : зб. наукових праць / За ред. Л. І. Фомічової. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. 92 с.
2. Зайцева Г. Л. Жест и слово. Научные и методические статьи / И. А. Егорова, А. А. Комарова, Н. А. Чаушьян. Москва : ВТИИ, 2006. 632 с.
3. Ярмаченко Микола Дмитрович та розвиток української сурдопедагогіки : монографія / за ред. Л. І. Фомічової. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 204 с.